

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALEKTEN

RIJKSUNIVERSITEIT GENT
Seminarie voor Vlaamse Dialektologie
Blandijnberg 2
9000 Gent
(tel : 091/25.75.71 toestel 4104,4516)

Vragenlijst 47
januari 1989

HET SCHAAP (1)

Dialekt van : (stad, dorp,
gehucht, wijk), (gemeente) (prov)

GESPROKEN DOOR :

OPGETEKEND DOOR :

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortejaar :
(vroeger) beroep :
Geboorteplaats vader :
Geboorteplaats moeder :

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortejaar :
Beroep :

Volledig adres en telefoonnummer

Volledig adres en telefoonnummer

Beste medewerker,

In deze vragenlijst worden alleen begrippen gevraagd die verband houden met het kweken van schapen in het algemeen, niet met het hoeden van schapen en het herdersberoep. Die zijn het voorwerp van een aparte vragenlijst die we u desgewenst kunnen toesturen. Zie de oproep achteraan de lijst.

Deze vragenlijst moet dienen voor een dialektwoordenboek.

Wil u er dus zorg voor dragen dat u steeds woorden geeft die in uw dialekt gebruikelijk waren of zijn. Tracht de dialektuitspraak zo goed mogelijk weer te geven. Maak u echter geen zorgen als dat soms moeilijk blijkt te zijn. Elke aanruiding, hoe onvolmaakt ook, is welkom.

De vragenlijst is opgesteld voor heel Oost-, West-, Frans- en Zeeuws-Vlaanderen; raak dus niet ontmoedigd als u op bepaalde vragen niet kan antwoorden. Sommige woorden kunnen in uw streek reeds lang verdwenen zijn; misschien was de zaak zelfs onbekend.

U zou ons ook zeer helpen indien u ons zou wijzen op voorwerpen, handelingen of gewoonten die wij over het hoofd hebben gezien. Opmerkingen kan u altijd op een apart blad bijvoegen.

Mogen wij u vragen de lijst in te vullen voor slechts één plaats en niet voor een hele streek? Geef dan de dorpsnaam op van vóór de gemeentefusies. U vult dus bijvoorbeeld in voor Zeveneken, gemeente Lochriste of voor Kemmel, gemeente Heuvelland.

Dank bij voorbaat.

2.

I. ALGEMEENHEDEN

1. Wat is de algemene benaming voor het herkauwend, woldragend dier ? (ill. 1)
2. Hoe heet in uw dialect een groep schapen die samen gehoed (gewacht) worden door een herder met één of meer honden ?
3. Hoe noemt men nu een groep bijeenhorende schapen die niet meer gehoed worden, maar die in een omheinde weide lopen.

II. LICHAAMSDELEN (ill. 1)

4. kop (1)	18. voorborst (15)
5. schouder (2)	19. elleboog (16)
6. Rug (3)	20. onderarm (17)
7. Bek (4)	21. voorknie (18)
8. neusgaten (5)	22. pijp (19)
9. neuskom (6)	23. Kootgewricht (20)
10. voorhoofd (7)	24. klauw (21)
11. oog (8)	25. buik (22)
12. oor (9)	26. flank (23)
13. lendenen (10)	27. hongergroef (24)
14. kruis (11)	28. schenkel, achterbeen (25)
15. staart (12)	29. schenkel, voorbeen (26)
16. wam (13)	30. spronggewricht (27)
17. boeggewricht (14)	31. hiel of hak (28)

Hoe noemt men verder in uw dialect :

32. de hoornen van een schaap
33. één hoorn van een schaap
34. de uier van een schaap
35. elk van de twee uitsteeksels van de uier, waaraan het lam zuigt ?
36. elk van de vier ledematen van een schaap ?

37. een voorste ledemaat ?
38. een achterste ledemaat ?
39. de tanden die bij de geboorte aanwezig zijn en daarna uitvallen ?
40. de blijvende tanden ?
41. het volledige blijvende gebit, bestaande uit acht snijtanden en vierentwintig kiezen ?
42. de kiezen of maaltanden, die gebruikt worden bij het herkauwen ?
43. een wervel in de staart van een schaap ?

III. RAS, SOORT en HERKOMST

Hoe heet :

44. een groot schaap met een witte vacht en een witte kop ?
45. een klein schaap met een witte vacht en een witte kop ?
46. een schaap van het ras met bruine vacht ?
47. een schaap van het ras met zwarte vacht ?
48. een schaap van het ras met bonte vacht ?
49. een schaap van het ras met zwarte kop en poten en voor het overige een witte vacht ?
50. een schaap met fijne, sterk gekroesde wol, dat o.a. veel in Australië gehouden wordt.
51. een schaap met een gedrongen gestalte, een zwarte kop en korte zwarte poten, een kuifje en korte wol ?
52. een schaap met vlekken op de kop ?
53. een schaap met vlekken op de kop, de poten en elders in de vacht ?
54. Kent u nog andere rassen of soorten in uw streek ? Hoe zien ze eruit ? Wat is hun benaming ?

4.

55. Hoe heet een schaap dat vooral goed is voor de melkproduktie ?

56. een schaap dat vooral goed is voor de wolprduktie ?

57. een schaap dat vooral goed is voor de vleesproduktie ?

58. een schaap van gemengd ras ?

59. schapen laten bevruchten door een ram van een andere soort ?

60. een schaap waarmee gefokt wordt ?

61. een schaap dat bestemd is voor de slacht en daartoe vetgemest wordt ?

62. een schaap dat goed is van bouw en andere goede kwaliteiten heeft ?

63. een schaap van minder goede kwaliteit ?

IV. NAAR GESLACHT en/of LEEFTIJD

Hoe noemt u :

64. een vrouwelijk schaap in het algemeen ?

65. een mannelijk schaap in het algemeen ?

66. het jong van een schaap in het algemeen ?

67. een enig geboren schaap ?

68. twee lammeren tegelijk geboren ?

69. drie lammeren tegelijk geboren ?

70. een jong mannelijk schaap tot ongeveer een jaar oud ?

71. een jong vrouwelijk schaap tot ongeveer een jaar oud ?

72. een lam dat nog zuigt ?

73. een lam dat met Pasen, als het ongeveer tien weken oud is, geslacht wordt ?

74. een jong schaap van één jaar oud ?

75. een jong schaap dat één keer geschoren is en één paar vaste snijtanden heeft; het is dan van 12 tot 18 maanden oud ?

76. een schaap dat twee keer geschoren is en twee paar vaste snijtanden heeft; het is dan van 18 tot 24 maanden oud ?

77. een schaap dat drie keer geschoren is en drie paar vaste snijtanden heeft, het is dan van 27 tot 33 maanden oud.	
78. een schaap dat vier keer geschoren is en vier paar vaste snijtanden heeft; het is dan van 36 tot 45 maanden oud, en heeft alle vaste tanden ?	
79. Hoe zegt men : het schaap heeft al zijn blijvende tanden ?	
80. Hoe noemt men een volwassen schaap ?	

V. EIGENSCHAPPEN

Hoe heet in uw dialect :

81. het gebrek van een schaap waarbij de onderkaak korter is dan de bovenkaak. Daardoor kan het schaap geen kort gras eten en blijft het mager ?	
82. een schaap met zulk een gebrek ?	
83. het gebrek van een schaap waarbij de bovenkaak korter is dan de onderkaak ?	
84. een schaap met zulk een gebrek ?	
85. een schaap dat mank loopt ?	
86. een schaap dat naarstig gras zoekt en flink eet ?	
87. een kwaadaardig schaap dat geneigd is met de horenste stoten ?	

VI. VERRICHTINGEN en GEDRAG

Hoe heet in uw dialect :

88. het maken van het voor volwassen schapen kenmerkende geluid ?	
89. het maken van het voor lammeren kenmerkende geluid ?	
90. voedsel zoeken en opnemen ?	
91. het in de voormaag gedeeltelijk verteerd voedsel opnieuw kauwen ?	
92. het mengsel van speeksel en gras dat ontstaat bij het herkauwen ?	
93. een schaap dat bij het herkauwen groen vocht uit de bek laat lopen ?	

6..

94. met de horens stoten ?

95. zijn water lozen, urineren ?

96. de urine

97. vaste uitwerpselen laten vallen, zich ontlasten ?

98. de vaste uitwerpselen van een schaap ?

99. één balletje stront of drek van een schaap ?

100. het dartel rondspringen van lammeren ?

101. het heen en weer bewegen van het staartje, gezegd van het lam ?

102. zich liggend over de rug heen en weer draaien ?

VII. BEHANDELING EN VERZORGING

Scheren

Hoe heet in uw dialect :

103. het afknippen van de wol ?

104. de persoon die het scheren van schapen als beroep heeft ?

105. het handwerktuig met een veer aan de handvatten om schapen te scheren ? (ill. 105)

106. een met de hand bewogen tondeuse om schapen te scheren ? (ill. 106)

107. een motorisch aangedreven tondeuse om schapen te scheren ?

108. de wol, als die nog op een ongeschoren schaap zit ?

109. de afgeschoren, samenhangende wol van een schaap ?

110. de vette stof in ruwe wol ?

111. zwartbruin gekruld bont van ongeboren lammeren ?

112. de wol van een schaap van 1 jaar oud, dat dus voor de eerste keer geschoren wordt ?

113. de wol die verwijderd wordt van de huid van een geslacht schaap ?	
114. het wassen van de schapen voor het scheren ?	
115. de waterbak of kuip waarin de schapen dan gewassen worden ?	
116. het wegnippen van de vuile wol aan de buik en het achterste van de schapen, voor het scheren ?	
117. het binnenhouden van de schapen na het scheren om longontsteking te voorkomen ?	
118. het korter maken van de staart in 't algeneen ?	
119. de ingekorte staat van een schaap ?	
120. het korter maken van de staart door die af te wringen op een staartwervel. Dit kan alleen bij jonge schapen ?	
121. het korter maken van de staart met een spannend touw of een gummiring ?	
122. de gummiring die daarvoor gebruikt wordt ?	
123. het korter maken van de staart met een mes ?	
124. het korter maken van de staart met een tang ?	
125. het inkorten van de klauwen van een schaap ?	
126. het mes dat daarvoor gebruikt wordt ?	
127. de tang of schaar die daarvoor gebruikt wordt ?	
128. met de hand en uitgestrekte vingertoppen over het schaap gaan om vast te stellen of het in goede staat verkeert ?	
129. melk uit de tepels van de schape-uier drukken ?	
130. een lederen band om de hals van een schaap ?	
131. een houten halsband van een schaap ?	
132. het kopstel dat bestaat uit een riem rondom de neus, een riem of touw achter de oren en een touw of band om te geleiden ? (ill.132)	

Beste medewerker,

Bij de vorige vragenlijst hebben we gevraagd of u iemand kent die het beroep van schaapherder uitoefent of uitgeoefend heeft.

Indien u daaop reeds geantwoord heeft onze beste dank.

Voor wie dit nog niet mocht gedaan hebben, herhalen we onze vraag

- a) of u de lijst over schaapherder wenst te ontvangen 0 ja
0 neen

- b) het adres van de schaapherder